

3. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821 - ΕΝΑ ΜΗΝΥΜΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Ο χαρακτήρας της Ελληνικής Επανάστασης: Η επανάσταση των Ελλήνων το 1821 εξασφάλισε στο έθνος ανεξάρτητη εθνική εστία.

- ✓ Η Ελληνική Εθνική Παλιγγενεσία ήταν **εθνικό κίνημα**, συγγενές με τα αντίστοιχα εθνικά κινήματα της εποχής του.
- ✓ Το ελληνικό εθνικό κίνημα ήταν πολιτικό κίνημα, που αποσκοπούσε

στην απελευθέρωση του έθνους και τη συγκρότηση ανεξάρτητου εθνικού κράτους & ευνομούμενης πολιτείας.

Τα κυριότερα **συστατικά στοιχεία** του ελληνικού εθνικού κινήματος υπήρξαν:

- η προβολή των Ελλήνων της εποχής ως απογόνων και κληρονόμων των αρχαίων Ελλήνων
- η ταύτιση των Ελλήνων με τους άλλους Ευρωπαίους και η διάκρισή τους από τους Τούρκους
- η καταγγελία της τουρκικής κυριαρχίας ως παράνομης και της εξουσίας του Οθωμανού σουλτάνου ως αυθαίρετης
- η προβολή του δικαιώματος των Ελλήνων να διεκδικήσουν την ελευθερία τους από την κυριαρχία και την εξουσία των Τούρκων και να συστήσουν ανεξάρτητη και ευνομούμενη πολιτεία στη βάση των αρχών της εθνικής αυτοδιάθεσης και της λαϊκής κυριαρχίας.

- ✓ **Οργάνωση και έκρηξη της Επανάστασης:** Την Επανάσταση του 1821 προκάλεσε η Φιλική Εταιρεία

Μυστική οργάνωση που ιδρύθηκε το 1814 στην Οδησό της Ρωσίας από τρεις Έλληνες: τον Εμμανουήλ Ξάνθο, το Νικόλαο Σκουφά και τον Αθανάσιο Τσακάλωφ. Στελέχη της ήταν ο Παναγιώτης Αναγνωστόπουλος και ο Παν/της Σέκερης. Αρχική πρόθεση των συνωμοτών πατριωτών ήταν να προκληθεί γενική επανάσταση των Ελλήνων για την απελευθέρωση της πατρίδας από τους Οθωμανούς Τούρκους. Στόχος τους ήταν να αναθέσουν την ηγεσία στον Ιωάννη Καποδίστρια, ο οποίος, ωστόσο, αρνήθηκε να αναλάβει κι έτσι το 1820 ανατέθηκε στον Αλέξανδρο Υψηλάντη.

- Η Εταιρεία προκάλεσε επαναστατικές εστίες σε πολλά σημεία της επικράτειας του Σουλτάνου (Αλέξανδρος Υψηλάντης στη Μολδαβία και τη Βλαχία, Εμμανουήλ Παππός στη Μακεδονία, Αθανάσιος Διάκος, Οδυσσέας Ανδρούτσος, Μάρκος Μπότσαρης, Γεώργιος Καραϊσκάκης, Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, Γρηγόριος Δικαίος ή Παπαφλέσσας), προκειμένου να επιτευχθεί γενική εξέγερση στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες (Μολδαβία & Βλαχία).

- ΓΙΑΤΙ ΣΤΙΣ ΗΓΕΜΟΝΙΕΣ;

- Εκεί κατοικούσαν ή παρεπιδημούσαν πολλοί Έλληνες.
- Διοικούνταν, με σουλτανική εντολή, από Φαναριώτες, που είχαν στην υπηρεσία τους πολλούς χριστιανούς,
- Στις Ακαδημίες του Ιασίου και του Βουκουρεστίου φοιτούσαν Έλληνες.
- Δεν υπήρχαν σουλτανικά στρατεύματα, αλλά μόνο φρουρές, ενώ οι τοπικοί ηγεμόνες διατηρούσαν ένοπλα σώματα («αρματολοί» ή «Αρναούτηδες»).

- Ο Αλέξανδρος Υψηλάντης: εισήλθε στη Μολδαβία στις **22 Φεβρουαρίου 1821** & συνεργάστηκε με τον Μιχαήλ Σούτσο. Συγκέντρωσε πάνω από 6.000 άνδρες, από τους οποίους περίπου 2.000 ήταν Έλληνες. Οι 450 από αυτούς αποτελούσαν τον περίφημο **Ιερό Λόχο**.

-Στη μάχη που έγινε στο Γαλάτσι την 1η Μαΐου, οι Έλληνες αμύνθηκαν με γενναιότητα, αλλά ηττήθηκαν και υποχρεώθηκαν να αποχωρήσουν από τον ποταμό Προύθο, με κατεύθυνση τη Ρωσία.

-Μεγάλη σύγκρουση με τους Τούρκους στο **Δραγατσάνι**, στις 7 Ιουνίου 1821: οι Έλληνες οδηγήθηκαν σε πραγματική σφαγή -> Ο Υψηλάντης με τα απομεινάρια του στρατού κατευθύνθηκε προς τα σύνορα της Αυστρίας.

- Ο επίλογος γράφτηκε στις 17 Ιουνίου 1821 (Μάχη στο Σκουλένι της Μολδαβίας).

- ΤΑ ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΠΡΟΣΩΠΑ & ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΣΤΟΝ ΕΛΛΑΔΙΚΟ ΧΩΡΟ

Από το Μάρτιο του 1821 κ.εξ. εκδηλώνονται επαναστατικά κινήματα σχεδόν σε όλη την Ελλάδα.

- **Μάχη της Αλαμάνας** - στις 23 Απριλίου 1821: Αθανάσιος Διάκος.

- **Χάνι της Γραβιάς** - 8 Μαΐου 1821: **Οδυσσέας Ανδρούτσος εναντίον του Ομέρ Βρυώνη**: κλείστηκε στο Χάνι με 120 άνδρες και αντιστάθηκε με πείσμα.

- Στο **Βαλτέτσι ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης**, οι Μαυρομιχαλαίοι, ο Πλαπούτας και ο Γιατράκος ανάγκασαν στην περίφημη ομώνυμη μάχη με τους Τούρκους -> πρώτη μεγάλη νίκη των ελληνικών στρατευμάτων στην Πελ/σο.

- **Τριπολιτσά**: κυριεύτηκε από τους επαναστάτες το Σεπτέμβριο του 1821 (...)

- Καταστροφή της μεγάλης στρατιάς του Μαχμούτ πασά Δράμαλη στα **Δερβενάκια** από τις ελληνικές δυνάμεις υπό την ηγεσία του Θ. Κολοκοτρώνη (Ιούλιος 1822).

- **Καταστροφή της Χίου**, τον Απρίλη του 1822 και η σφαγή των κατοίκων της.

-**Κων/νος Κανάρης**: πυρπόλησε μεγάλο ιστιοφόρο του τουρκικού στόλου στα ανοιχτά της Τενέδου.

-**Μάρκος Μπότσαρης και οι Σουλιώτες**: όρμησαν μέσα στο στρατόπεδο του Μουσταφά τον Αύγουστο του 1823, στη θέση **Κεφαλόβρυσο** και προκάλεσαν μεγάλη φθορά.

- **Απρίλης 1826**: Έξοδος του Μεσολογγίου, που συνέβαλε στην αναζωπύρωση της Επανάστασης.

-**Νοέμβριος 1826**: Νίκη του Γ. **Καραϊσκάκη** στην **Αράχοβα**.

✓ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΣΥΝΕΒΑΛΑΝ ΣΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΗΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΤΟΥ ΑΓΩΝΑ

- Η οθωμανική κυβέρνηση και οι τουρκικές στρατιωτικές δυνάμεις της Πελ/σου ήταν απασχολημένες με την επανάσταση του Αλή Πασά.
- Μετά τη διάλυση αγγλικών μονάδων ατάκτων στα Επτάνησα αποδεσμεύτηκαν εμπειροπόλεμοι κλέφτες και αρματολοί.
- Η νότια Ελλάδα απείχε πολύ από το κέντρο της Οθωμανικής εξουσίας, ενώ χαρακτηριζόταν και από εθνική ομοιογένεια.
- Η μορφολογία του εδάφους στην Πελ/σο προσφερόταν για πόλεμο ατάκτων (πχ. καταστροφή του Δράμαλη στα Δερβενάκια από τον Κολοκοτρώνη το 1822).

✓ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Αρνητικές εξελίξεις

- ο Η Πύλη απάντησε στην επανάσταση των Ελλήνων με τον **απαγχονισμό του Πατριάρχη Γρηγορίου του Ε'** και **σφαγές Ελλήνων στην Κων/πολη κ.α.**, προκειμένου να **καμφθεί το ηθικό** των επαναστατημένων.
- ο Την ελληνική επανάσταση καταδίκασε και η Ιερή Συμμαχία, θεωρώντας πως στρεφόταν ενάντια στην ακεραιότητα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και στις αρχές της σταθερότητας και της νομιμότητας.

Θετικές εξελίξεις

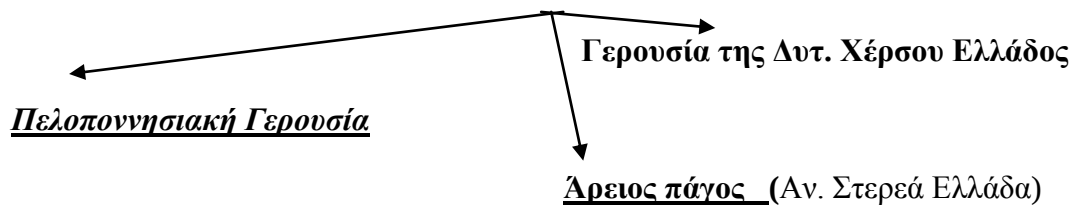
- ο Η άδικη και βάνανυση συμπεριφορά των Τούρκων συνέβαλε στην εδραίωση της Επανάστασης, ενώ πολλοί επιφανείς Έλληνες έσπευσαν να στηρίξουν το εγχείρημα της Φιλικής Εταιρείας
- ο Αναπτύχθηκε το **φιλελληνικό κίνημα**
- ο Οι Μ. Δυνάμεις συνειδητοποίησαν σταδιακά πως Έλληνες και Τούρκοι δεν μπορούν πια να συμβιώσουν → **ΝΑΥΜΑΧΙΑ ΝΑΥΑΡΙΝΟΥ** (Οκτώβριος 1827).

✓ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΟΥ ΑΓΩΝΑ ΤΟΥΣ

- Ο αγώνας των Ελλήνων ήταν νόμιμη επανάσταση εναντίον παράνομου ηγεμόνα.- Οι Έλληνες δεν είχαν συνομολογήσει συνθήκη ειρήνης με τον Οθωμανό ηγεμόνα, αλλά υποδουλώθηκαν βίαια και δεν ήταν «αποστάτες», επειδή δεν υποτάχθηκαν σε νόμιμη εξουσία.- Η Ελλάδα δεν αποτελούσε νόμιμο τμήμα της Οθωμανικής επικράτειας.
- Με γνώμονα τις αρχές της αυτοδιάθεσης και της λαϊκής κυριαρχίας, η ελληνική επανάσταση αποσκοπούσε στην αποκατάσταση της νομιμότητας.

✓ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ & ΟΙ ΕΜΦΥΛΙΕΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ

Οι τοπικοί οργανισμοί: Πολιτικοί σχηματισμοί τοπικού χαρακτήρα, ένα είδος τοπικών κυβερνήσεων. Ελέγχονταν από προεστούς, Φαναριώτες και ιεράρχες.

Πολιτικές διαμάχες: Το καλοκαίρι του 1821 έφτασε στην Πελοπόννησο ο Δημ. Υψηλάντης για να αναλάβει την ηγεσία του Αγώνα. Αρκετοί οπλαρχηγοί και Φίλικοί συσπειρώθηκαν γύρω του και τάχθηκαν εναντίον των προεστών, των Φαναριωτών και των ιεραρχών, που επιχειρούσαν να μονοπωλήσουν την εξουσία.

Α' Εθνοσυνέλευση, Επίδαυρος, Δεκέμβριος 1821-Ιανουάριος 1822

- Ψήφισε το πρώτο ελληνικό σύνταγμα, γνωστό ως *Σύνταγμα της Επιδαύρου*, κείμενο έντονα επηρεασμένο από τα συντάγματα της γαλλικής Επανάστασης, που ανακήρυξε την ελληνική ανεξαρτησία, θέσπισε το πολίτευμα της αβασίλευτης δημοκρατίας, μοναδική εξαίρεση στην Ευρώπη, στην οποία τότε επικρατούσε η βασιλεία.

Β' Εθνοσυνέλευση, Άστρος Κυνουρίας, Μάρτιος-Απρίλιος του 1823

- Νόμος της Επιδαύρου (ελαφρώς τροποποιημένη εκδοχή του Συντάγματος της Επιδαύρου). Καταργήθηκαν όλοι οι τοπικοί οργανισμοί και το αξίωμα του αρχιστρατήγου, που έφερε ως τότε ο Κολοκοτρώνης.

(Πρόεδρος του Εκτελεστικού ορίστηκε ο Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης και του Βουλευτικού ο Α. Μαυροκορδάτος).

Εμφύλιος πόλεμος, φθινόπωρο του 1823: Αρχικά ήταν πολιτική σύγκρουση, αλλά εξελίχθηκε σε ανοιχτή ένοπλη αναμέτρηση. **Αίτια:**

- Οι αντιθέσεις ανάμεσα στους Έλληνες που προεπαναστατικά είχαν την εξουσία και επιδίωκαν να τη διατηρήσουν και τώρα (προεστοί, Φαναριώτες, ιεράρχες) και σε εκείνους που αναδείχθηκαν στα πεδία των μαχών και διεκδικούσαν μερίδιο στην εξουσία (οπλαρχηγοί, Φίλικοί).
- Οι τοπικιστικές αντιθέσεις
- Οι διαφωνίες για τη διαχείριση των χρημάτων του δανείου από την Αγγλία
- Οι καθαρά προσωπικές αντιπαλότητες και φιλοδοξίες.

➡ 1824-1825: Ο Μαυροκορδάτος και οι Υδραίοι συμμάχησαν με τον Ιωάννη Κωλέττη, απέκλεισαν τους Πελ/σίους από την εξουσία. Στρατεύματα από τη Στερεά Ελλάδα λεηλάτησαν τη Β. Πελ/σο, αναγκάζοντας τους Πελοποννησίους να συνθηκολογήσουν. Φυλάκισαν τον Κολοκοτρώνη και τον Οδυσσέα Ανδρούτσο.

Γ' Εθνοσυνέλευση

- Συγκλήθηκε το 1826 στην Επίδαυρο αλλά διαλύθηκε όταν έγινε γνωστή η πτώση του Μεσολογγίου και επανασυγκλήθηκε στην **Τροιζήνα, το 1827.**
- Εξέλεξε κυβερνήτη της Ελλάδας τον **Ιωάννη Καποδίστρια** με θητεία 7 ετών, ο οποίος έφτασε στην Ελλάδα το 1828 και μέχρι τη δολοφονία του (1831) έθεσε τις βάσεις της οικονομίας, της δημόσιας διοίκησης και της δικαιοσύνης, του στρατού και της εκπαίδευσης.
- Ψήφισε το Πολιτικό Σύνταγμα της Ελλάδος, το οποίο βασιζόταν στην αρχή της διάκρισης των εξουσιών, διαπνεόταν από φιλελεύθερες ιδέες και ήταν **το πιο δημοκρατικό σύνταγμα της εποχής του.**

✓ **Η ΕΚΒΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ**

Πρωτόκολλο Ανεξαρτησίας 1830: Προέβλεπε ανεξαρτησία και την εδαφική έκταση της νέας χώρας. Η Ελλάδα υπήχθη σε καθεστώς εγγύησης της εδαφικής της ακεραιότητας, της εθνικής της ανεξαρτησίας και του μοναρχικού πολιτεύματος.

- Οι Μ. Δυνάμεις μπορούσαν να παρεμβαίνουν στα ζητήματα του νεοσύστατου ελληνικού κράτους.
- Με τις διεθνείς πράξεις του 1830 και 1832 στο ελληνικό κράτος περιλαμβάνονταν μόνο η Στ. Ελλάδα, η Πελ/σος και οι Κυκλάδες. Έμειναν εκτός του ελληνικού κράτους: Κρήτη, Επτάνησα, Β.Α. Αιγαίο, Δωδεκάνησα, Θεσσαλία, Ήπειρος, Μακεδονία, Θράκη.
- Δημιουργήθηκαν οι προϋποθέσεις για να αναπτυχθεί η **Μεγάλη Ιδέα**, δηλ. η εθνική πολιτική που αποσκοπούσε στην απελευθέρωση των ιστορικών ελληνικών χωρών και των τόπων γενικά όπου κατοικούσαν Έλληνες, οι οποίοι στο εξής ονομάστηκαν από την ελεύθερη ελληνική εστία **αλύτρωτοι Έλληνες.**
- Παρά τη βούληση του ελληνικού λαού, οι Μ. Δυνάμεις επέβαλαν ως πολίτευμα την απόλυτη μοναρχία με πρώτο βασιλιά των Ελλήνων το Βαυαρό Όθωνα.